

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Гален Димитров Шиваров, д.м.

вътрешен член на Научното жури в Област на висше образование: 7.

Здравеопазване и спорт, професионално направление: 7.1 Медицина,

научна специалност: 03.01.35. Оториноларингология и докторска програма

“Оториноларингология“

на дисертационния труд със заглавие:

„Влияния на COVID-19 върху оториноларингологията“

на д-р Камелия Милчева Коручева

Катедра по неврохирургия и УНГ болести, Факултет по медицина,

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Научен ръководител:

Проф. д-р Николай Руменов Сапунджиев, д.м.

1. Процедура по защитата

Настоящият дисертационен труд е допуснат до публична защита със Заповед № Р-109-126/11.03.2026 г. на Ректора на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна въз основа на доклад с входящ № 103-1852/19.03.2026 г. от проф. д-р Йото Трифонов Йотов, д.м., Декан на Факултета по медицина на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна на основание на чл. 24, ал. 6 и чл. 30, ал. 3 от ППЗРАСРБ, чл. 68, ал. 1 от Правилника за развитието на академичния състав в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна.

2. Представяне на докторанта

Камелия Милчева Коручева е родена на 6.10.1971 г. в гр. Варна. Завършва средното си образование в IV. Езикова гимназия „Фредерик Жолио-Кюри“ в гр. Варна през 1989 г., а висшето си медицинско образование - в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна през 1995 г. Своя професионален път като лекар започва в ЦСМП в гр. Аксаково през 1996 г., където работи до 2000 г. През периода от 2000 г. до 2005 г. работи като експерт в РЗОК-Варна, през периода от 2005 г. до 2009 г. - като лекар в УМБАЛ „Св. Марина“-Варна, през периода между 2009 г. до 2019 г. - като лекар-оториноларинголог в УМБАЛ „Св. Марина“-Варна, а от 2019 г. до настоящем - като лекар-асистент в УМБАЛ „Св. Марина“-Варна. През 2009 г. придобива специалност по оториноларингология в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна. През периода между 2009 г. и 2019 г. е хоноруван асистент, а от 2019 г. до настоящем - асистент в Клиниката по неврохирургия и УНГ болести при Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна. Участник е в проекта „Влияние на COVID-19 върху оториноларингологията“ на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна. Член е на Българския лекарски съюз и Българското национално сдружение по оториноларингология, хирургия на глава и шия. Владее много добре английски и руски език. Притежава сертификати по отоневрология, аудиология, микроларингохирургия, функционална ендоназална синусхирургия с кадаври и въведение в отохирургията.

ORCID ID на д-р Камелия Милчева Коручева е 0000-0003-3628-7018, а регистрираният ѝ профил е Kamelia Milcheva-Google Наука.

3. Технически данни за дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на 204 стандартни страници със спазване на изискванията за оформление. Той е онагледен с 84 таблици и 65 фигури. Цитираната литература включва общо 320 заглавия, 316 на латиница и четири на кирилица. През последните пет години са публикувани само 34,06% от цитираните източници. Непълни библиографски описания са налице при 11 публикации.

Дисертацията следва хронологична последователност и е структурирана в девет отделни глави: въведение - 2 стр., литературен обзор - 32 стр., цел и задачи - 2 стр., материали и методи - 6 стр., резултати - 86 стр., дискусия - 33 стр., изводи - 1 стр., приноси - 1 стр. и библиография - 27 стр. Има и едно приложение - 7 стр. Списъкът с публикациите, свързани с дисертационния труд, е включен само в неговия автореферат. Проучването е одобрено от Комисията по етика на научните изследвания (КЕНИ) към Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна с решение № 118/23.06.2022 г.

4. Актуалност на темата

Предизвикателствата на пандемията от коронавирусната болест (COVID-19), започнала в края на 2019 г., се изразяваха със значителното ѝ влияние върху общественото здраве и здравните системи и доведоха до съществени промени в организацията на медицинските дейности в доболничната и в специализираната болнична помощ през последните години в световен мащаб и в България.

Клиниките по оториноларингология са тези високоспециализирани структури, които попадат в особено рискова зона по отношение на експозицията на вируса и на преструктурирането на дейността си.

Оториноларинголозите са изложени на много по-висок риск от заразяване със SARS-CoV-2 поради близкия контакт с горните дихателни пътища на пациента и високото вирусно натоварване в тях.

Липсата на публикувани подробни данни за България налага провеждането на специфични изследвания за документиране на отклоненията в клиничната оториноларингологична практика през пандемичния период и за анализ на дългосрочните последици и адаптацията на специалистите в ерата след пандемията с COVID-19.

В резонанс с този актуален проблем, дисертационният труд на д-р Камелия Милчева Коручева представлява задълбочено изследване върху организационните последици за оториноларингологията като цяло и в нейния български контекст, илюстрирани посредством многоаспектно анкетно проучване.

5. Литературен обзор на дисертационния труд

Литературният обзор включва шест подглави, в които се прави кратък анализ на редица съществени аспекти на 11 пандемии от древността до началото на 21. век (четири от чума, шест от различни грипни вируси и две от коронавируса), на организационните последици за оториноларингологичната практика по време на пандемията, на COVID-19, на влиянието на пандемията с COVID-19, на българския контекст и на рино-орбито-церебралната мукормикоза в контекста на тази пандемия.

6. Същност на дисертационния труд

Проучването на докторанта д-р Камелия Милчева Коручева има ясна цел: „Да се изследва и анализира въздействието на пандемията от COVID-19 върху дейността на специализирана клиника по оториноларингология

чрез сравнение на болничната дейност преди и по време на пандемията с COVID-19 (2018-2021 г.)“. Опитът, нагласите и мнението на лекарите, работещи в областта на оториноларингологията, относно настъпилите промени в клиничната дейност вследствие на тази пандемия се изследват изчерпателно в анкетно проучване. Формулирани и изпълнени са пет конкретни задачи.

Проведен е ретроспективен, едноцентров и описателен анализ на ефекта от пандемията от COVID-19 върху редица основни аспекти на болничната дейност в Клиниката по УНГ болести в структурата на УМБАЛ “Св. Марина”-Варна през периода между 1.I.2018 г. и 31.XII.2021 г. Касае се за общо 992 хоспитализирани пациенти. Проведено е и национално анкетно анонимно проучване с 38 въпроса, разпределени в пет групи, сред 120 специалисти по оториноларингология в България. Използвана е констелация от подходящи съвременни методи за статистически анализ на получените многобройни резултати.

7. Оценка на резултатите и изводите от дисертационния труд

Представените в дисертационния труд резултати са систематизирани в три подглави.

Първата подглава е посветена на анализа на дейността на Клиниката по УНГ болести през този четиригодишен период. В съпоставителен план се проследяват разпределенията на пациентите по пол, възраст и диагноза на заболяванията, както и месечната и годишната динамика на плановите и спешните хоспитализации и на извършените трахеостомии. Спешните случаи със злокачествени заболявания значително нарастват, тъй като тези пациенти по-често постъпват в болницата в по-късен и усложнен стадий. Резултатите от анализа с χ^2 показват, че пандемията от COVID-19 оказва

значимо въздействие върху структурата на заболяванията, довели до хоспитализация. Касае се за преориентиране към по-тежки, остри и онкологични случаи за сметка на плановите и неотложните интервенции. Тези промени трябва да се имат предвид при планирането на ресурсите и при оценката на последствията от ограничителните мерки върху здравната помощ.

Във втората подглава се систематизират основните резултати от проведеното анкетно проучване. Рискът за заразяване с коронавирусна инфекция се сравнява между различните медицински и дентални специалности. Преобладаващата част от анкетиранияте оториноларинголози определят този риск като висок. Установява се статистически значима асоциация между възприемания риск от инфекция с COVID-19 и професионалния опит на оториноларинголозите ($\chi^2=14,25$; $p=0,0026$).

Оценката на информираността на оториноларинголозите в България по отношение на пандемията от COVID-19 показва преобладаващо положителна нагласа. Повечето респонденти се самоопределят като достатъчно информирани относно развитието на тази пандемия и свързаните с нея професионални предизвикателства. Най-често използваните източници на информация по време на пандемията от COVID-19 са научната литература и сайтовете на официалните институции. Мнозинството от респондентите споделят за настъпилата съществена промяна в организацията на техния работен процес поради пандемията от COVID-19 и предприетите разнообразни организационни и клинични стратегии с цел намаляване на риска от заразяване с COVID-19 по време на работа. Подчертава се ролята на въвеждането и използването на новите предпазни средства по време на пандемията от COVID-19 за организацията и безопасността на клиничната оториноларингологична практика.

Установява се статистически достоверна асоциация между финансовото въздействие на пандемията от COVID-19 както върху доходите и трудовия опит на оториноларинголозите ($\chi^2=44,0$; $p<0,001$), така и по отношение на различната работна среда (в болничната и в извънболничната помощ) ($\chi^2=11,7$; $p=0,0086$). Болшинството от анкетираните са работили в COVID-19 отделения, само шест - в извънболнични COVID-19 структури, а един - в център за ваксинация. Преобладаващата част от респондентите са изпитвали значителни психоемоционални натоварвания. Най-често се касае за високо или дори за много високо ниво на стрес. Наблюдава се статистически значима връзка както между нивото на стреса и продължителността на трудовия стаж на оториноларинголозите по време на пандемията от COVID-19 ($\chi^2=22,9$; $p=0,029$), така и между това ниво и местоработата им ($\chi^2=12,4$; $p=0,015$).

В третата подглава се описват три случая на рино-орбито-церебрална мукормикоза, диагностицирани и лекувани за първи път в Клиниката по УНГ болести през периода между м. януари 2021 г. и май 2022 г. Те са с анамнеза за прекаран COVID-19 и с придружаващ захарен диабет от II тип. Проведено е успешно хирургическо лечение.

Въз основа на собствените си резултати и на систематизираните данни от достъпните публикации в световната научна литература д-р Камелия Милчева Коручева формулира шест научно обосновани извода от настоящото проучване като убедително доказателство за значимостта му.

Дисертационният труд завършва с шест добре формулирани научни приноса. Според моето скромно мнение четири от тях са с оригинален научно-приложен характер.

8. Научна и публикационна активност

По темата на настоящата дисертация са публикувани три колективни статии. Две от тях са в реномираното чуждо списание *Cureus* и една - в българското списание *Мединфо*. Д-р Камелия Милчева Коручева има и три участия с научни съобщения - по едно в два национални конгреса по оториноларингология в България и едно - в един научен форум в Ирландия.

9. Заключение

В заключение бих искал да изразя пред уважаемите членове на Научното жури своята положителна оценка за качествата и достойнствата на дисертацията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторската програма „Оториноларингология“ към Катедрата по неврохирургия и УНГ болести, Учебния сектор „УНГ болести“ на Факултета по медицина на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна на докторанта д-р Камелия Милчева Коручева.

09.04.2026 г.

доц. д-р Гален Димитров Шиваров, д.м.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679